

INTEGRARE SOCIALĂ, SUPPORT FILANTROPIC ȘI IDENTITATE RELIGIOASĂ ÎN CONTEXTUL MIGRAȚIEI ROMÂNILOR ÎN STRĂINĂTATE

Lect. univ. dr. Viorica-Cristina CORMOȘ

Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava, Romania

cristinacormos@yahoo.com

ABSTRACT: Social Integration, Philanthropic Support and Religious Identity in the Context of Romanian Migration Abroad.

The phenomenon of migration is a large-scale phenomenon that has marked the lives of many Romanian emigrants. Any individual who has gone through the experience of migration can undergo identity changes. These changes are noticed with integration in the country of migration, by adapting to the new social environment, accepting reference models from other environments/social groups, integrating and assimilating into another social group, acquiring another language, new social relationships, accepting and appropriating other norms, rules and principles of life. Once they arrived in the country of migration, the Romanians created their organizational structure to protect their interests and to preserve the traditions and customs of the Romanian nation. An important institution for Romanian emigrants is the church. This institution has become the place where Romanians find themselves as a national and religious identity and outline a social identity. The church is the center of the community of Romanians where there is a feeling of belonging to the same culture and nation, where new friendships are formed, where there is mutual support for integration into economic and social life. Within this institution, the community is perceived as a larger family, grouped around common prayer in the church and engaged in a Christian life, as serious as possible. Those involved in the migration process most often join the church, in the first phase, for social-philanthropic reasons, and later form their own religious identity through involvement and participation in specific church activities.

Keywords: *international migration, social integration, identity, philanthropic support, religious identity, change.*

Introducere

Fenomenul migrației constituie o schimbare simultană în spațiul fizic și socio-cultural, care implică nu numai deplasarea dintr-o comunitate în alta, ci presupune și distrugerea atașamentelor structurale din zona de plecare, reorganizarea sistemului național de destinație și asimilarea culturală și religioasă a mediului de primire. Religia¹ asigură un aspect al coeziunii sociale, prin ansamblul de idei, valori și norme necesare oamenilor pentru a-și forma o identitate comună. Ea coagulează relația dintre membrii unui grup oferind un ansamblu de valori comune.

În contextul migrației, biserica are un rol foarte important în ce privește integrarea socială, suportul filantropic și păstrarea sau formarea identității românilor. Din perspectivă teologică, românul emigrant este privit ca fiind „în rădăcinat în spațiul propriu, iar dacă s-ar muta din acest spațiu de graniță, el și-ar pierde ființa sa.”² Odată cu emigrarea în străinătate, românii sunt supuși unor transformări și schimbări, pornind de la dificultățile cu care se confruntă la integrare, până la deciziile pe care le iau în contextul migraționist. Biserica este centrul comunității de români unde există sentimentul de apartenență la aceeași cultură și neam, unde se formează noi relații de prietenie, unde există sprijin reciproc la integrarea la viața economică și socială. În cadrul acestei instituții, comunitatea este percepută ca o familie mai mare, grupată în jurul rugăciunii în comun din biserică și angajată într-o viață creștină, cât se poate de serioasă, în acest mediu conturându-se o nouă identitate socială și religioasă a emigrantului.

Migrație și integrare socială

Migrația internațională presupune mișcarea persoanelor care pleacă din țara de origine în vederea stabilirii în mod temporar sau definitiv într-o altă țară. Acest fenomen apare ca reacție la schimbările economice, de structură socială și de calitate a vieții. Ca urmare a acestor reacții, migrația în decursul timpului s-a făcut remarcată sub mai multe aspecte: inițial a început ca migrație forțată de calamități naturale, migrație forțată de persecuții po-

1 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 201-215.

2 Stăniloae, Dumitru, *Reflexii despre spiritualitatea poporului român*, Editura Elion, București, 2001, p. 6

litice sau religioase, de războaie, migrație de reunificare a familiei, migrație de afaceri, migrația minorităților etnice, dezvoltându-se prin creșterea mobilității internaționale în vederea afirmării profesionale și terminând cu migrația pentru muncă. „Migrația este un fenomen complex, ce constă în deplasarea unor persoane dintr-o arie teritorială în alta, urmată de schimbarea domiciliului și/sau de încadrare într-o formă de activitate în zona de sosire.”³

Orice individ care a trecut prin experiența migrației poate suferi schimbări identitare. Aceste schimbări se fac remarcate odată cu integrarea în țara de migrație, prin adaptarea în noul mediu social, acceptarea unor modele de referință din alte medii/grupuri sociale, integrarea și asimilarea într-un alt grup profesional sau într-un un alt colectiv de muncă, însușirea altei limbi, noile relații sociale, acceptarea și însușirea altor norme, reguli și principii de viață. Există în om un sentiment de organizare socială și o dorință de a se integra. Omul, pentru dorința lui de integrare, este implicat în activități diversificate. „Integrarea socială reprezintă conceptul de bază prin intermediul căruia sunt definite procesele fundamentale, mecanismele și instituțiile prin care orice societate se identifică în structuri de comportament ale indivizilor care să corespundă statusurilor și rolurilor predominante în societatea dată, așteptărilor și prescripțiilor înscrise în modelul ei sociocultural și valoric. Asemenea procese, mecanisme și instituții, prin care orice societate își asigură consistența și coeziunea internă, continuitatea și stabilitatea, au ca finalitate realizarea unor transformări fundamentale ale comportamentului indivizilor și grupurilor sociale. Aceste transformări au menirea să asigure conformitatea membrilor societății față de modelul normativ și cultural al acesteia și se realizează prin intermediul instanțelor sociale cu rol socializator (familie, școală, grup de prieteni, colectiv de muncă, organizații formale și neformale, comunități teritoriale ș.a.)”⁴

În ce privește integratul, acesta poate fi o persoană, un grup de persoane, o categorie socială, o organizație, o comunitate teritorială, un subsistem social etc. Integrarea presupune o interacțiune dinamică între sistemul care se integrează și sistemul care integrează, în cursul căruia se produc multi-

3 Zamfir, Cătălin; Vlăsceanu Lazăr (coord.), *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București, 1998, p. 351

4 Bulgaru, Maria (coord), *Probleme de integrare socială a persoanelor refugiate*, CEP USM, Chișinău, 2005, p. 85

ple transformări. În termeni generali, „pentru imigrant integrarea constă în cunoașterea limbii țării gazdă, accesul la sistemul de educație și piața muncii din țara respectivă, posibilitățile de creștere a mobilității profesionale prin ridicarea nivelului de educație și a calificării profesionale, egalitatea în fața legii, libertatea culturală și religioasă, respectul față de legile și tradițiile țării în care trăiesc. În același timp, pentru societatea gazdă integrarea migranților presupune toleranță și deschidere, acordul de a primi emigranți, înțelegerea avantajelor și provocărilor societăților multiculturale, oferirea unui acces neîngrădit la informațiile privind avantajele integrării, toleranței și dialogului intercultural, respectarea și înțelegerea condiției, tradițiilor și culturii emigranților, respectul față de drepturile emigranților.”⁵

Procesul de integrare prezintă mai multe etape, cu un impact puternic asupra emigranților. Există trei indici ai procesului de integrare a migranților în zona de sosire: (a) integrarea instituțională, care semnifică măsura diseminării acestora în interiorul unor sfere sociale (familia, economia, politica); (b) aculturația, adică achiziționarea de norme, moravuri, cutume aparținând mediului de primire; (c) adaptarea care se exprimă prin gradul de integrare personală în noul sistem de relații sociale.

Adaptarea la noua societate este primul pas către integrare. Din perspectiva fenomenului migrator, „procesul de adaptare se referă la capacitatea pe care subiectul migrant o are, pentru a se încadra în structurile preexistente în societatea receptoare (respectiv adaptarea la regulile și valorile care există în societatea de destinație, precum și însușirea mecanismelor noului său mediu economic, politic, social, cultural, dar mai ales politico-instituțional). Având o puternică componentă psiho-socială, adaptarea nu implică neapărat reciprocitatea dintre imigrant și societatea receptoare, în cele mai multe cazuri fiind vorba de un proces în sens unic, respectiv schimbarea imigrantului.”⁶

Emigrantului îi este proprie o reacție de adaptare declanșată de schimbările din noul mediu social. „Necesitatea de a modifica modul de viață, schimbarea locului de muncă, presiunile sociale, schimbările în statutul profesional, modificările stilului de viață, de fapt tot ce ne obligă să

5 IOM, *World Migration*, 2003, apud Constantin, Daniela-Luminița (coord.), *Fenomenul migraționist din perspectiva aderării României la Uniunea Europeană*, Institutul European din România, București, 2004, p. 39

6 Rusu, Valeriu, *Migrația forței de muncă în Europa*, Editura Arvin Press, București, 2003, p. 65

înfruntăm necunoscutul poate declanșa reacția de adaptare.”⁷

Dificultățile pe care le întâmpină imigrantul încetinesc procesul de integrare. Se resimt mai multe dificultăți, atunci când mediul de proveniență a imigrantului este într-o proporție mai mare diferit de mediul de primire. Emigranții, părăsind țările de origine, ca să ajungă în țările de primire, mai ales pentru cei proveniți din mediul rural, le este greu să se obișnuiască cu activitatea și modul de viață din țara de migrație, să se obișnuiască cu un nou stil de alimentație și vestimentar, să se amestece într-o civilizație trepidantă și de multe ori chiar periculoasă, să se obișnuiască cu ritmul de viață al unei colectivități diferite de cea din țara de origine. „Funcția de integrare se întrepătrunde cu funcția de menținere a modelelor culturale (existența și perpetuarea normelor și valorilor), cu funcția de adaptare (controlul relațiilor în raport cu mediul și cu componentele interne) și cu funcția de realizare a scopurilor (dependență de internalizarea modelelor culturale în componente sau dispoziții-necesități ale personalității.”⁸

Între societate și personalitate există o strânsă interdependență. Normele, valorile, rolurile, ca și componente ale societății, devin prin internalizare dispoziții-necesități sau transpuneri subiective ale corespondentului lor din societate: „modelele culturale sunt internalizate; ele devin parte integrată a structurii de personalitate a agentului. Aceste atitudini de valoare sunt veritabile dispoziții-necesități ale personalității. Doar în virtutea interiorizării valorilor instituționalizate are loc o autentică integrare motivațională a comportamentului în structura social.”⁹

În societatea de primire este acceptată modalitatea de integrare a individului care implică o influență reciprocă determinată, pe de o parte de însușirea emigrantului în grupul autohton, iar pe de altă parte de acțiunile pe care acesta le exercită asupra colectivității. „Se insistă asupra menținerii pluralismului cultural în interiorul unui grup social unificat, proces care pentru emigrant înseamnă un efort de adaptare pentru a se conforma normelor din cadrul anumitor domenii, în același timp cu efortul de salvare a diferențelor culturale în alte domenii.”¹⁰

7 Raisa, Radu, *Psihosociologia schimbării*, Editura ASE, București, 2005, p. 113

8 Jucan, Dan, *Identitate și societate*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2005, p. 64

9 *Ibidem*, p.64

10 Ana-Rodica Lisievici-Brezeanu, 1986, apud Chelcea, Septimiu (coord.), *Memorie socială și identitate națională*, Editura I.N.I., București, 1998, p. 11

O etapă importantă prin care trece emigrantul odată cu intrarea în mediul țării de migrație este *asimilarea*. „Asimilarea constituie procesul prin care sunt absorbite sau încorporate în sistemul socio-cultural al majorității, cu pierderea parțială sau totală a identității culturale originale. Este definită metaforic și *melting-pot*, respectiv fuziunea între diferite grupuri etnice.”¹¹

Există diferite tipuri de asimilare: „*culturală* - care se produce atunci când un grup pierde trăsăturile culturale care-i sunt caracteristice, adoptându-le pe cele esențiale ale grupului dominant; ea implică modificări la nivel comportamental, uneori de credință, de valori și atitudine, inclusiv de alte grupuri minoritare; *maritală sau rasială* - încrucișări genetice care modifică trăsăturile originare; presupune unirea și reproducerea intergrupală; *structurală* - acceptarea progresivă, dar completă a membrilor unui grup etnic, în cadrul relațiilor sociale primare și secundare ale grupului minoritar.”¹²

Procesul de asimilare este marcat, într-o primă fază, de acțiunea în vederea acoperirii necesităților primare (loc de muncă, locuință), iar în a doua fază, cea a adoptării elementelor de ordin social și cultural (limbă, obiceiuri, alimentație). În final se produce abandonarea practicilor și obiceiurilor originale în favoarea normelor majorității.

Suport filantropic și identitate religioasă în contextul migrației

Odată ajunși în țara de destinație, românii și-au creat structuri organizatorice pentru protejarea intereselor lor și în vederea păstrării tradițiilor și obiceiurilor neamului românesc. În acest sens, au tipărit ziare, reviste, au cântat cântece românești și au recitat versuri, au construit biserici și au format organizații care să-i reprezinte. În timp, aceste instituții de referință au demonstrat că au un rol important pentru emigranți. O instituție importantă pentru emigranții români este biserica. Această instituție a devenit locul unde românii se regăsesc ca identitate națională și religioasă, și își conturează o identitate socială. „Biserica este o formă de instituționalizare a religiei, ca expresie de organizare a relațiilor vieții spirituale cu viața materială. Sentimentul, gândirea, voința au fost privite, rând pe rând, drept esența experienței religioase, care lasă loc pentru menținerea misterului vieții.”¹³

11 Rusu, Valeriu, *op. cit.*, p. 78

12 *Ibidem*, p.79

13 Țarnă, Diana, *Manifestarea identității religioase în contemporaneitate*, în Revista

Biserica este centrul comunității de români unde există sentimentul de apartenență la aceeași cultură și neam, unde se formează noi relații de prietenie, unde există sprijin reciproc la integrarea la viața economică și socială. În cadrul acestei instituții, „comunitatea este percepută ca o familie mai mare, grupată în jurul rugăciunii în comun din biserică și angajată într-o viață creștină, cât se poate de serioasă. Indiferent de motivul emigrării, sentimentul înstrăinării de pământul în care ne-am născut se poate naște până și în cea mai împietrită inimă, putând genera în timp sentimentul lipsei de identitate.”¹⁴

Emigranții, în contextul lor social, își conturează într-un mod aparte identitatea religioasă. Acest tip de identitate este un tip specific de formare a identității. În special, este sentimentul de apartenență la o religie și importanța acestei apartenențe la grup în ceea ce privește conceptul de sine. Religia este o instituție socială care presupune existența unor persoane aflate împreună pentru a desfășura ritualuri religioase al căror sens se află în credințele pe care le presupun. Prin biserică emigranții români promovează cultura și tradiția românească. În acest fel, ei încearcă să le păstreze așa cum le-au deprins la origini și să le transmită copiilor lor. „Tradițiile se transmit numai parțial în mod deliberat, prin învățare; cele mai multe sunt însușite prin conviețuirea socială. Copiii observă ce se petrece în jur și constată că, într-o situație dată, oamenii se comportă la fel. Treptat ei ajung să considere acest comportament ca “normal” și îl practică, cutumele celorlalți devin astfel propriile lor cutume.”¹⁵ De altfel, emigranții români pe lângă cultura și tradițiile de la origini pe care le promovează prin activități specifice, pot asimila anumite elemente culturale ale țării gazdă, producându-se acumulări culturale. Prin intermediul acestora, „omul poate restructura cultura și introduce schimbări care astfel devin o parte a moștenirii pentru generațiile viitoare.”¹⁶

Pe lângă instituția bisericii, românii și-au înființat organizații, asociații care îi reprezintă, unde realizează activități specifice românești, unde se derulează acțiuni de promovare a imaginii românilor și se realizează activități de sprijin și întrajutorare. Astfel, „indivizii tind să se identifice și să

Studia Universitatis Moldaviae, no.10 (110), Seria Științe Umanistice, 2017. p. 291

14 <http://www.sfmacarie.org/ro/ctitor.html>

15 Balan, Carmen Cornelia, *Sociologia educației*, Editura Universității, Suceava, 2004, p. 44

16 *Ibidem*

se vadă mai puțin ca persoane diferite și mai mult ca reprezentanți „modificați” ai unei categorii sociale.”¹⁷

Identitatea națională reprezintă temelia identității emigranților români, ținându-se cont de cele trei niveluri de incluziune - european, național, regional. Identitatea națională este reprezentată în mare măsură de identitatea religioasă, majoritatea românilor din străinătate fiind reprezentați prin biserică. „Pentru români, integrarea în structurile europene comportă unele particularități speciale. Studii preliminare indică faptul că, la nivelul conținutului, identitatea națională a românilor se suprapune parțial cu cea religioasă. Altfel spus, deseori a afirma apartenența națională înseamnă a afirma și apartenența la confesiunea religioasă, activarea unei categorii implicând activarea celeilalte.”¹⁸

De la suport la manifestarea identității religioase

Religia este un puternic instrument al constituirii identității unor comunități, este deci un legământ al vieții sociale și un instrument de creștere a coeziunii sociale. Religia a fost mereu un aspect important al identității personale și sociale, având o influență formativă majoră asupra gândirii și comportamentului omului, care l-a motivat să dezvolte un sistem etic și moral, să filosofeze asupra naturii umane și asupra scopului vieții, să manifeste altruismul față de semenii săi și să cultive o relație personală cu divinul. „Existența experiențelor comune sau paralele în interiorul unui grup produce, o puternică forță de coeziune. Nevoile de protecție, sau de perpetuare ale grupului au de asemenea rolul lor în crearea sentimentelor de solidaritate care îi unesc pe membri.”¹⁹ În ultimele decenii, identitatea religioasă a devenit un accesoriu pe care noile generații și-l aleg ele însele în mod liber. Fiindcă diversitatea culturală și cea socială sunt caracteristicile distinctive ale vieții moderne, se aleg propriile orientări religioase dintr-o varietate de opțiuni.

Când vorbim de fenomenul migrației, cei implicați în acest proces se afiliază bisericii de cele mai multe ori, în primă fază, pe considerente social-filantropice, iar ulterior își formează propria identitate religioasă prin implicare și participare la activitățile specifice bisericii. În vederea cunoște-

17 Țărnă, Diana, *op.cit.*, p.292

18 Neculau, Adrian (coord.), *Noi și Europa*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 171

19 Wach, Joachim, *Sociologia religiei*, Editura Politom, Iași, 1997, p. 55

rii concrete a acestor aspecte, am realizat un studiu denumit „*Rolul Bisericii Românești din străinătate în păstrarea identității emigranților români*”.²⁰ Acest studiu a fost realizat având la bază metoda observației, iar ca tip de observație - *observația participativă*. Prin intermediul observației s-a urmărit și s-a descris sistematic și obiectiv „mediul înconjurător, oamenii și relațiile interpersonale, comportamentele individuale și colective, acțiunile și activitățile, comportamentul verbal, obiectele fizice, produsele activităților creative ale persoanelor și grupurilor umane”²¹ În mod practic, prin observația participativă, s-a luat parte „conștient și sistematic la viața activă și la interesele și sentimentele grupului studiat.”²²

Observația a fost realizată la trei parohii din străinătate: Parohia Ortodoxă Română „Sfânta Paraschiva și Sfânta Genoveva” din Paris, Franța (Parohia I - preot paroh Ionescu Răzvan), Parohia Ortodoxă Română „Sfântul Ioan Botezătorul” din Lille, Franța (Parohia II – preot paroh Mera Ioan) și Parohia „Sfântul Nicolae” din Bruxelles, Belgia (Parohia III - preot paroh Vlaicu Patriciu).

Înainte de începerea observației s-au stabilit anumite întrebări care au fost mereu în atenția observatorului în decursul desfășurării demersului de observare: Care este rolul bisericii pentru emigranții români?; Care sunt activitățile de bază și cum se desfășoară acestea?; Cum și în ce măsură se implică preotul/preoții în viața emigranților?; Cum se implică cei care frecventează activitățile bisericii?; Care sunt relațiile dintre participanți?

Analiza observației

Locul de desfășurare a activităților

Toate cele trei parohii, deși nu au un spațiu propriu, au închiriat biserici sau spații de la bisericile catolice unde realizează slujbele cu multă dăruire și dragoste pentru neamul ortodox și românesc. Au așezat icoane și alte obiecte specifice în stil ortodox, oferind o atmosferă liniștită, de rugăciune, un loc „românesc”. Odată cu intrarea în biserică se simțea o atmosferă de „acasă” unde se vorbea românește, se practicau unele tradiții și obiceiuri specifice, iar în zilele de sărbătoare erau servite bucate tradiționale.

20 Cormoș, Viorica-Cristina, *Migrație și identitate*, Editura Universității ”Ștefan cel Mare” din Suceava, 2011, p. 253

21 Chelcea Septimiu, *Tehnici de cercetare sociologică* (suport de curs), București, 2001, p. 144

22 Kluckhohn, F, 1956, apud Chelcea Septimiu, *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*, Editura Economică, București, 2007, p. 411

Emigranții români și alți participanți la activitățile bisericii

În cadrul celor trei parohii erau adunați români de pe întreg teritoriul României și din diferite categorii socio-profesionale. Cu toate acestea, toți împărtășeau aceleași trăiri și aceeași comuniune, erau uniți, primitivi, prietenoși, săritori în sprijinul celuilalt, doritori să realizeze activități culturale și tradiționale și să vorbească limba română. Acolo era o „mică Românie” unde se îmbină spiritualitatea, credința cu tradiția și cultura românească.

În acest sens, prof. dr. Cătălin Turliuc preciza în urma realizării unei cercetări în Italia cu privire la modul în care se păstrează identitatea românească a emigranților: „Atunci când te afli într-un mediu străin te simți mult mai apropiat de cei care împărtășesc valori comune cu tine, inclusiv valori spirituale, inclusiv credința.”²³

Printre cei care frecventau biserica erau și persoane de alte naționalități care erau prieteni sau soți/soții ai românilor. Aceștia împărtășeau din atmosfera și trăirea din cadrul bisericii pe care o frecventau alături de persoanele apropiate lor.

Relația dintre preoți și participanții la activitățile bisericii

S-a observat că la cele trei parohii există o relație strânsă între preoți și credincioși. Această relație se bazează pe comunicare, credință, sprijin reciproc, încredere și implicare. Preotul este practic liderul acelei comunități, iar cei prezenți și implicați îl consultă mereu în orice demers care are loc.

Prin intermediul preotului sunt sprijinite persoane emigrante care se confruntă cu dificultăți de integrare și adaptare în țara de migrație. Preotul aduce în atenția enoriașilor emigranții aflați în dificultate, iar cei prezenți se implică în rezolvarea situației lor, fie individual, fie prin programe specifice (Exemplu: *Forumul* din cadrul Parohiei „Sfânta Parascheva și Sfânta Genoveva” din Paris).

Preotul are o relație apropiată cu tinerii și copiii din parohie. Este un îndrumător în uniunea creștină a tinerilor, prin întemeierea de noi familii și un educator pentru copiii care realizează activități și acțiuni religioase și culturale prin intermediul cursurilor, activităților practice, concertelor etc.

Activitățile și acțiunile din cadrul bisericii

În cadrul celor trei biserici, obiectivul principal este de a realiza activități cu specific religios, în vederea păstrării identității religioase. Însă, pe

lângă aceste activități, se realizează și altele cu specific cultural și tradițional, care au un impact pozitiv la nivel educațional și în păstrarea identității naționale. Activitățile cele mai frecvente care se realizează în cadrul celor trei biserici sunt: slujbe religioase, activități culturale și tradiționale, activități educaționale pe teme religioase, activități de socializare, spectacole și concerte cu specific religios și românesc, activități practice, activități de catehism, cursuri de limba română, geografia și istoria României, limba franceză, limba engleză, acțiuni de sprijin pentru românii care se confruntă cu diferite probleme etc.

Rolul bisericilor în păstrarea identității românilor

Cele trei biserici, prin slujbele religioase și activitățile pe care le realizează, reușesc să ofere emigranților români un loc integru de unire și formare a unei noi comunități de români. În această comunitate în care se întrepătrund credința, cultura, tradiția și spiritul românesc, se păstrează identitatea românilor: „Biserica reprezintă locul în care identitatea românească se păstrează cel mai bine. Biserica reprezintă locul care îi reunește cel mai bine pe românii aflați în diaspora. Ea joacă un rol cu totul special și mai important câteodată (...), poate mai evident decât în cazul românilor trăitori în România. Pentru că aici, devine un lucru de la sine înțeles, a-ți exprima atașamentul, de a fi un mirean credincios, un om care, în fine, din grijă pentru sufletul său și pentru viața ce va să fie, merge la biserică, participă la activitatea spirituală de orice natură, pe când în străinătate toate lucrurile acestea sunt amplificate și, repet, Biserica joacă un rol fundamental.”²⁴

În cadrul acestor parohii, românii își vorbesc limba, își împărtășesc din experiențele pe care le-au avut atât în țară, cât și în străinătate, gustă din micile „bucurii” tradiționale românești și se simt aproape de casă: „Biserica este un factor coagulant unde se păstrează o limbă curată; este un factor care nu te lasă să uiți cine ești și mai ales de unde vii, iar faptul că Biserica Ortodoxă Română este, printre altele, națională este un lucru extrem de important în păstrarea dimensiunii identitare.”²⁵

În concluzie, biserica are un rol foarte important în ce privește integrarea românilor, în oferirea de suport filantropic și în păstrarea identității

24 *Ibidem*

25 *Ibidem*

emigranților români, respectiv în păstrarea și uneori în formarea identității religioase. Este instituția care s-a implicat cel mai mult în unirea românilor în credință, în tradiție și într-o singură națiune: „În ultimii 20 de ani milioane de români, nevoiți acum de motive economice, au luat calea exilului, pentru a lucra în țările din Occident. Iar criza economico-financiară actuală continuă să amplifice acest fenomen fără precedent. Pentru prima oară în istorie, românii au o diasporă atât de mare și atât de importantă pentru țară. Bani pe care cei plecați îi trimit periodic acasă reprezintă o sursă de oxigen esențială pentru viața economiei românești. Dar această diasporă este foarte recentă și românii încă învață cum trebuie organizate comunitățile lor pentru a-și menține unitatea, a-și afirma drepturile și a-și păstra identitatea românească.”²⁶

Bibliografie:

- * Balan, Carmen Cornelia, *Sociologia educației*, Editura Universității, Suceava, 2004.
- * Bulgaru, Maria (coord), *Probleme de integrare socială a persoanelor refugiate*, CEP USM, Chișinău, 2005.
- * Chelcea Septimiu, *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*, Editura Economică, București, 2007.
- * Chelcea Septimiu, *Tehnici de cercetare sociologică (suport de curs)*, București, 2001.
- * Chelcea, Septimiu (coord.), *Memorie socială și identitate națională*, Editura I.N.I., București, 1998
- * Daniela-Luminița (coord.), *Fenomenul migraționist din perspectiva aderării României la Uniunea Europeană*, Institutul European din România, București, 2004.
- * Jucan, Dan, *Identitate și societate*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2005.
- * Neculau, Adrian (coord.), *Noi și Europa*, Editura Polirom, Iași, 2002.
- * Raisa, Radu, *Psihosociologia schimbării*, Editura ASE, București, 2005.
- * Rotaru, Ioan-Gheorghe, *Om-Demnitare-Libertate*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2019.
- * Rusu, Valeriu, *Migrația forței de muncă în Europa*, Editura Arvin Press, București, 2003

- Stăniloae, Dumitru, *Reflexii despre spiritualitatea poporului român*, Editura Elion, București, 2001
- Țărnă, Diana, *Manifestarea identității religioase în contemporaneitate*, în *Revista Studia Universitatis Moldaviae*, no.10(110), Seria Științe Umanistice, 2017.
- Wach, Joachim, *Sociologia religiei*, Editura Politom, Iași, 1997.
- Zamfir, Cătălin; Vlăsceanu Lazăr (coord.), *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București, 1998.

Webografie:

- <http://www.sfmacarie.org/ro/ctitor.html>,
- <http://www.voceadiasporei.mitropolia.eu> (IPS Mitropolit Iosif al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, în articolul *Diaspora română între istorie și actualitate*)
- <http://www.ziarullumina.ro/articole> (Turliuc, Cătălin, în Articolul "Biserica păstrează cel mai bine identitatea românească din străinătate", în ziarul Lumina)